

Neprestano revidiranje kot nadgradnja funkcionalnosti programa ACL

Igor Karnet

Deržaničeva pot 14, 2341 Limbuš, ikarnet@email.si

ACL je program za potrebe analiziranja podatkov. Z ACL-om je mogoče analizirati velike količine podatkov, torej kar celotno populacijo in ne samo vzorec podatkov.

Osrednji del članka je predstavitev programa ACL (Audit Command Language), hkrati pa prikazuje možnosti in pomen neprestanega revidiranja, ki predstavlja nadgradnjo funkcionalnosti ACL-a.

ACL omogoča lažje, učinkovitejše, zanesljivejše, torej kakovostnejše spremljanje, pregledovanje ter kontroliranje podatkov in poročanje o izsledkih. Uporaba ACL-a tako omogoča prihranek na času, povečano kvaliteto kakor tudi zanesljivost opravljene revizijskega dela.

ACL razpolaga s funkcionalnostmi, kot je sposobnost analiziranja velikih količin podatkov - celotne populacije podatkov, avtomatskega beleženja revizijskega dela (ukazov) in rezultatov le-teh. Omogoča pa tudi dodatne funkcionalnosti, kot sta neprestano revidiranje in sposobnost, da uporabniki (npr. revizorji) izvajajo analize podatkov kar direktno na produkcijskih podatkovnih bazah (Oracle in mnoge druge), s čimer je poleg drugih prednosti zagotovljena neodvisnost od sektorja informatike.

Namen je tudi pokazati, kakšne so slabosti in tveganja pri implementaciji sistema neprestanega revidiranja s pomočjo ACL-a. V članku so omenjene aktivnosti, ki jih mora organizacija izvesti, da bi bila zagotovljena kar največje koristi od ACL-a, ter kaj je potrebno, da se tveganja zmanjšajo na sprejemljivo nizek nivo.

Ključne besede: ACL, analiziranje, funkcionalnost, neprestano, obveščanje, postopek, revidiranje, revizor, tveganje, uporaba, uvedba.

1 Uvod

Notranji revizorji se pri svojem delu pogosto srečujejo s potrebo po analiziranju velikih količin podatkov. Z uporabo splošne revizijske programske opreme (*angl: Generalized audit software*), med katero spada tudi ACL (Audit Command Language), je mogoče analizirati velike količine podatkov, torej kar celotno populacijo in ne samo vzorec podatkov (ISACA, 2007). Analiziranje celotne populacije podatkov ima bistvene prednosti pred analiziranjem izbranega vzorca. Drugi zelo pomembni razlog, zakaj je priporočljivo uporabiti ACL ali drug konkurenčen program (npr. IDEA¹) je, da uporabnik pri uporabi programa v nobenem primeru ne more spremeniti podatkov, kar lahko zelo enostavno (tudi nevede) naredi z drugimi orodji in programi, kot je npr. MS Excel.

Na osnovi zgoraj navedenih prednosti, predstavlja uporaba ACL-a bistvene koristi, tako v prihranjenem času, povečani kvaliteti dela kakor tudi zanesljivosti opravljenega dela.

V članku so predstavljene funkcionalnosti, ki jih ACL ponuja.

1.1 Cilj in namen članka

Osrednji del članka se nanaša na prikaz možnosti in pomena neprestanega revidiranja kot nadgradnje funkcionalnosti ACL-a, ki pa vsaj v Sloveniji še ni obširno uporabljen, čeprav prinaša neprestano revidiranje številne koristi in prednosti pred periodičnim revidiranjem. V članku so navedeni razlogi za takšno stanje.

1.2 Metode dela

Uporabljene so naslednje metode in tehnike raziskovalnega dela:

- Deskriptivno metodo za pregled domače in tuje literature s področja obravnavane tematike z namenom pregleda problematike uporabe ACL-a.

¹ Več podatkov o programskem paketu IDEA je dosegljivo na <http://www.caseware-idea.com>

- Anketna raziskava za analizo obstoječega stanja glede uporabe ACL-a, še posebej naprednih funkcionalnosti, kot je neprestano revidiranje.

Članek je nastal na osnovi razpoložljive literature, anketne raziskave ter na osnovi konkretnih, lastnih izkušenj avtorja članka in izkušenj sodelavcev v revizijski stroki.

1.3 Nova Kreditna banka Maribor d.d. in ACL

Nova Kreditna banka Maribor d.d. (v nadaljevanju: banka) je že pred leti začela iskati ustrezno rešitev, ki bi pomagala v prvi vrsti revizorjem pri njihovem delu. Zahteve so bile:

- rešitev mora omogočati funkcionalnosti, ki jih revizor potrebuje pri svojem delu s podatki,
- rešitev mora biti uporabniku prijazna in enostavna za uporabo,
- zagotovljena mora biti visoka stopnja pravilnosti delovanja rešitve,
- rešitev mora biti lahko prenosljiva oz. uporabljiva na različnih računalnikih,
- nakup novih verzij ne sme biti obvezen,
- razmerje koristi / stroški mora biti ugodno.

Ker je program ACL v Sloveniji bolj razširjen kot konkurenčni izdelek IDEA in zato, ker v zadostni meri izpolnjuje zgoraj navedene zahteve, se je banka odločila za ACL. In kaj je sploh ACL?

2 Program ACL

ACL je program, ki ga je razvil ACL Services Ltd., <http://www.acl.com>

Program je namenjen osebam, ki se pri svojem delu srečujejo s potrebo po analiziranju velikih količin podatkov. ACL v pretežni meri uporabljajo revizorji.

ACL omogoča lažje, učinkovitejše, zanesljivejše, torej kakovostnejše spremljanje, pregledovanje ter kontroliranje podatkov in poročanje o izsledkih. Nudi podporo in pomoč revizorjem pri izvajanju procesa notranje ali zunanje revizije računovodskih izkazov, prav tako pa tudi revizije informacijskih sistemov.

2.1 Funkcionalnosti programa ACL

ACL omogoča analizo podatkov, s tem da podatke:

- ali celotne zapise pregledujemo,
- zbiramo (združujemo),
- sortiramo (po enem polju ali kombinaciji polj),
- kontroliramo (preverjamo izračune, zaporedja zapisov),
- primerjamo posamezna polja (npr. konte, stroškovna mesta, razne seštevke) med seboj ali npr. s podatki prejšnjega meseca,
- preverjamo sekvenco oziroma zaporednost zapisov,
- iščemo manjkajoče / podvojene zapise,
- iščemo določene zneske, znake, besede, itd.,

- delamo statistiko (koliko zapisov ima podatek negativno število, koliko jih ima pozitivno število in koliko vrednost nič. Kakšne so te vrednosti, kakšen je njihov seštevke in povprečna vrednost),
- razdelimo podatke v razrede (enake ali različne velikosti),
- določamo zapadlosti datumov,
- iz vseh podatkov izločimo samo del podatkov. Filtriranje opravimo glede na:
  - posamezno polje (konto, stroškovno mesto, lokacijo, priimek, vrednost itd),
  - skupino polj (kontov, stroškovnih mest, lokacij, priimkov, vrednosti),
  - kombinacijo več polj in/ali kriterijev,
  - več različnih načinov vzorčenja,
  - zapadlost (starost) datuma.
- ugotavljamo karakteristike posameznih podatkov (minimalne in maksimalne vrednosti, povprečne vrednosti, koliko podatkov pride v posamezne velikostne razrede),
- sortiranje podatkov v okviru enega ali več polj,
- idr.

Podatke in dobljene rezultate lahko prenesemo v mnoge druge programske produkte (Word, Excel, dBase, Lotus, Text, Clipboard), kjer jih lahko dodatno obdelujemo ali pa enostavno vključimo v drug tekst, tabelo, sliko, prezentacijo,...

ACL, natančneje ACL Server Editions, omogoča tudi neposredno povezavo na baze podatkov (Oracle, DB2, SQL Server, ali IMS podatkovne baze) kar omogoča, da revizorji pri svojem delu postanejo neodvisni od sektorja informatike. Do sedaj je namreč bilo tako, da je moral revizor od sektorja informatike zahtevati, da mu pripravijo in pošljejo potrebne podatke, ki jih je prenesel na svoj osebni računalnik in jih obdelal z ACL-om ali drugim orodjem. Z neposredno povezavo na bazo se odpravi tveganje napake informatika, ki je pripravljal podatke, prav tako se zmanjšajo tveganja s prenosom podatkov, saj se podatki več ne prenašajo po telekomunikacijskih linijah. Neodvisnost revizorja je zelo pomembna karakteristika revizorja. Če le-ta pri svojem delu ni neodvisen, revizor ne more ustrezno opraviti svojega dela.

ACL Server Editions omogoča popolno združljivost z ACL Desktop ali Network verzijo programa, s čimer je zagotovljen varen, transparenten in takojšen dostop do podatkov, ki se nahajajo na različnih strežnikih (ACL, 2007).

ACL Services Ltd. ponuja tudi program »Direct Link for my SAP ERP«, ki omogoča revizorjem direktno povezavo s celovitimi rešitvami SAP.

Dodatna funkcionalnost je kontinuirano revidiranje. Več o tem je zapisano v nadaljevanju.

2.2 Prednosti uporabe ACL-a

Program ACL ima nekaj pozitivnih lastnosti, zaradi katerih je njegova uporaba široko sprejeta:

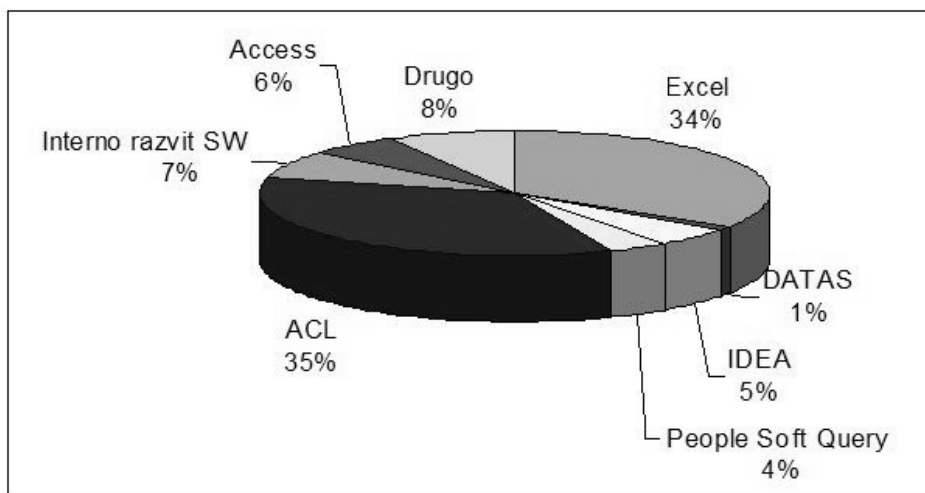
- ACL deluje v različnih okoljih – operacijskih sistemih.
- Analiziranje podatkov je mogoče izvajati na celotni populaciji podatkov, s čimer se poveča točnost rezultata. Analiziranje nekaj stotisoč zapisov ni noben problem tudi ob uporabi starejšega osebnega računalnika.
- Povečanje dokumentiranosti dela. Zagotovljeno je avtomatsko dokumentiranje izvedenih aktivnosti. ACL avtomatsko dokumentira vse, kar je uporabnik naredil – vse ukaze kakor tudi rezultate teh ukazov.
- Analiziranje podatkov je praviloma bistveno kvalitetnejše.
- Povečanje hitrosti pregledovanja in analiziranja podatkov. S pomočjo ACL-a opravimo delo veliko hitreje, kot smo ga ročno.
- Delo revizorja je učinkovitejše in uspešnejše.
- Zagotovljen je nadaljnji razvoj rešitve.
- Zagotovljena je ustrezna pomoč strokovnjakov ACL Services Ltd.
- Povečanje natančnosti in zanesljivosti izvedbe dela. Pri ročnih pregledih pogosto naredimo nenamerne napake, izpustimo kakšen podatek ipd.

- ACL ne dovoli spreminjanja podatkov, tako da so podatki vedno celotni in v nespremenjeni obliki, ne glede na to, kaj z ACL-om delamo. Tako je izključeno, da bi podatke nehote izbrisali ali spremenili, s čimer je zagotovljena integriteta podatkov. Prav ta zadnja karakteristika najbolj loči ACL od drugih programov, ki jih uporabniki uporabljajo pri pisarniškem delu (npr. MS Office).

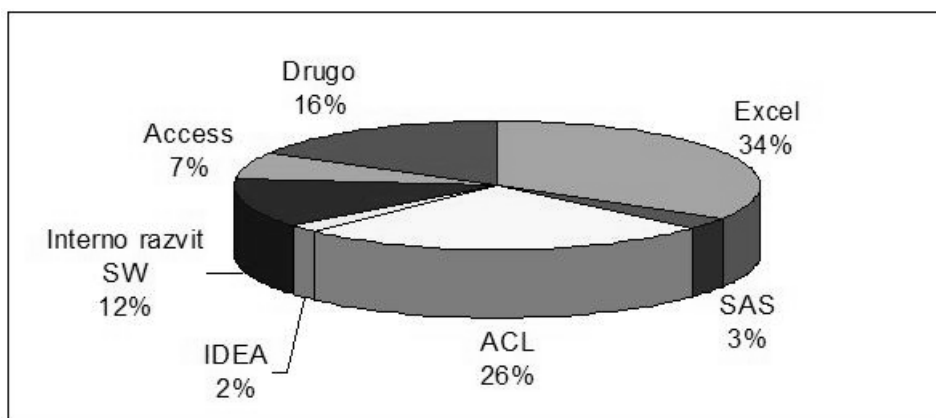
V primeru uporabe ACL-a za potrebe revizije so bile opažene še naslednje prednosti:

- zmanjšujejo stopnjo revizijskega tveganja,
- povečujejo neodvisnost od revidirane enote,
- področje, ki ga je mogoče revizijsko podpreti, je širše, prav tako pa je tudi bolj konsistentno,
- omogočajo hitrejši dostop do informacij,
- izboljšano je poročanje o izjemah,
- fleksibilnost časov izvajanja je večja,
- večja zmožnost ocenitve slabosti notranjih kontrol,
- povečane sposobnosti vzorčenja in
- dolgoročno gledano: zmanjšani stroški delovanja notranje revizijske službe.

Razširjenost in uporabnost ACL-a je prikazana na sliki 1 in sliki 2:

Slika 1: Razširjenost uporabe programskih rešitev za potrebe odkrivanja in preprečevanja zlorab (vir: IIA, 2006)

Slika 2: Razširjenost uporabe programskih rešitev za potrebe neprestanega analiziranja podatkov (vir: IIA, 2006)

2.3 Usposabljanje

Usposabljanje je sestavni del aktivnosti pri uvajanju novih programskih rešitev, kar velja tudi za ACL.

Čeprav obstaja uporabniški priročnik in čeprav uporabniki (lahko) kupijo dostop do sprotne pomoči pri razvijalcu (ACL Services Ltd), se je potrebno pred uporabo ustrezno usposobiti za uporabo programa.

Brez izobraževanja ne gre. Tudi v Sloveniji se občasno izvajajo ustrezni tečaji za ACL. Ampak ceneje in hitreje gre, če se izobrazijo »trener« in se nadaljnja izobraževanja izvajajo interno v organizaciji. Ta metoda se je v Novi Kreditni banki Maribor d.d. pokazala za uspešno. Poglavitni razlog je ta, da se vsi uporabniki (npr. revizorji) ne odločajo istočasno za izobraževanje, kar je v prid zagotavljanju kontinuitete dela (revidiranja).

2.4 Zastaranje programa

Pri posameznih računalniških programih lahko sčasoma stroški vzdrževanja naraščajo. Zgodi se celo lahko, da dobavitelj ne vzdržuje več kupljenega programa, vendar sem prepričan, da se v primeru ACL-a ne bo zgodilo nič od zgoraj navedenega.

ACL Services Ltd. izvaja nenehni nadaljnji razvoj, torej ponuja novejšo verzijo, z novimi funkcionalnostmi (trenutno verzijo 9), ki prinašajo izboljšano funkcionalnost predvsem na področju skupinskega dela in delitve rezultatov analiz (ACL, 2007).

Res je tudi, da okolje zahteva spremembe obstoječega programa. Od revizorjev se vedno znova pričakuje, da bodo z manj kadra naredili več in bolje in da bodo odkrili več pomanjkljivosti in nepravilnosti ter da bodo prej opozorili na tveganja. Kako je to mogoče zagotoviti?

To je možno doseči z novimi funkcionalnostmi, ki jih nudijo novejšo verzijo ACL-a, v prvi vrsti pa z neprestanim revidiranjem in z zagotovitvijo neodvisnosti od sektorja informatike.

3 Neprestano revidiranje in obveščanje v realnem času

3.1 Neprestano revidiranje

Neprestano revidiranje je občutno drugačno kot običajno, periodično revidiranje.

Izkazalo se je, da revizije, ki se izvajajo periodično (letno ali še redkeje), niso učinkovite.

Neprestano revidiranje spreminja lastnosti dokazov, časovno komponento in tip postopkov ter razporeditev opravil. Pri neprestanem revidiranju se revizorjeva poročila kreirajo v kratkih intervalih ali celo takoj.

Da bi dosegli takšno stopnjo učinkovitosti, potrebuje notranja revizijska služba program, ki omogoča avtomatsko sprotno kontrolo podatkov in iskanje izjem glede na vnaprej določene kriterije. Neprestano revidiranje ni samo avtomatizacija določenih revizijskih postopkov, am-

pak je tudi avtomatsko izvajanje teh postopkov. Ko so takšni postopki uvedeni, je potrebna minimalna človeška intervencija. Vloga revizorjev je tolmačenje dobljenih rezultatov.

3.2 Obveščanje v realnem času

Obveščanje v realnem času je proces v okviru neprestanega revidiranja, pri katerem so revizorji obveščeni takoj po odkritju izjeme. Koristnost neprestanega revidiranja je odvisna od sporočenih izjem.

Neprestano revidiranje brez obveščanja v realnem času lahko privede do situacij, v katerih se odkritja akumulirajo in čakajo na odziv revizorja. V skrajnem primeru se lahko zgodi, da pomembne časovno občutljive ugotovitve izgubijo na pomenu.

3.3 Koristi neprestanega revidiranja

Letna poročila v vedno hitreje spreminjajočem se okolju izgubljajo na pomenu. Investitorji, ki trgujejo na dnevi osnove, potrebujejo ažurne informacije.

Koristi neprestanega revidiranja znajo ceniti tudi revizorji, ki so prepričani, da je revidiranje sistemov, ki delujejo v realnem času (*angl. on-line*), bistveno drugačno od revidiranja legacy sistemov. Ker lahko imajo napake v sistemih, ki delujejo v realnem času, velik vpliv na integriteto takšnih sistemov, je zelo pomembno, da vire nadziramo proaktivno. Predvidevati oz. pričakovati probleme in izvajati potrebne ukrepe za preprečitev ali zmanjšanje njihovega vpliva, je ključna korist revidiranja sistemov, ki delujejo v realnem času (Raval in Kromberg, 1999). Sistem neprestanega revidiranja se mora hitro prilagoditi na spremembe (Lanza, 1999).

3.4 Implementacija sistema neprestanega revidiranja

Implementacija neprestanega revidiranja zahteva podrobno poznavanje poslovnih procesov, systemske arhitekture in predvsem pripadajočih revizijskih principov oz. načel. Jasno mora biti določen cilj sistema za neprestano revidiranje.

Prav tako je zelo pomembno, da je v uspeh in korist prepričano vodstvo revizije. Implementacija bo namreč uspešna, če vodstvo revizije verjame v sistem neprestanega revidiranja in ga podpira ter je pripravljeno prevzeti odgovornost za uspeh sistema neprekinjenega revidiranja. Prav pridobitev podpore vodstva je ponavadi najtežji del pri celotnem procesu. Po tem sledi implementacija.

3.5 Primer uspešne implementacije

V svetu je že mogoče videti več uspešnih implementacij neprestanega revidiranja. Nekatera so obširna, druga napredujejo v majhnih korakih v smeri visoko razvitega si-

stema. Pri vseh primerih pa je enotno dejstvo, da ko se začnejo izvajati aktivnosti v smeri neprestanega revidiranja, sistem začne rasti organsko. Z vpeljavo avtomatiziranega procesa revidiranja se pojavijo koristi, ki sprožijo veliko zanimanje, da bi tudi druge procese vključili v sistem neprestanega revidiranja.

Primeri uspešne implementacije sistema neprestanega revidiranja sta Banca Popolare di Brescia in Citibank.

3.5.1 Banca Popolare di Brescia

Banca Popolare di Brescia je rastoča italijanska banka, ki uporablja intranet kot osnovo sistema neprestanega revidiranja. Specifikacije za nadzor vnašajo v SAP podatkovno skladišče in tako ustvarijo podatkovne baze podatkov. Ta podatkovna baza je povezana s procesom revidiranja, ki zagotavlja takojšnjo povratno informacijo (Vasarhelyi in Voarino, 1999).

3.5.2 Citibank

Citibank je razvila računalniški sistem, ki pomaga revizorjem, varnostnim administratorjem in enotam pri samocenitvi, da lahko v realnem času nadzirajo varnost svojega okolja. Sistem izvaja vrsto testov, da bi preveril varnost sistemov, odkril obstoječe ali potencialne ranljivosti, odstopanja od varnostnih politik, prav tako pa tudi zagotavlja, da programi niso kompromitirani (Agrawal, 1999).

3.6 Študija primera

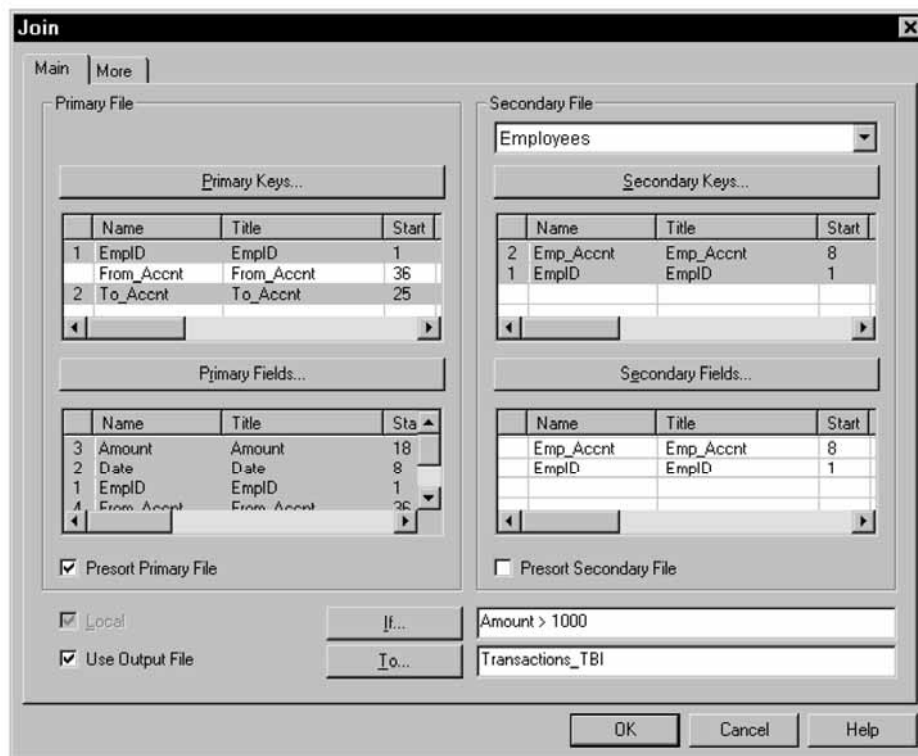
Vir: (ACL, 2002)

V neki banki ni smel noben bančni delavec prenesti več kot 1.000 USD na svoj račun s kateregakoli računa komitentov banke. Transakcije preko 1.000 USD je morala izvršiti druga oseba. Revizorji so četrletno ročno pregledovali seznam transakcij in iskali nepooblaščen transakcije, torej takšne, pri katerih so zaposleni izvedli prenos vsaj 1.000 USD na svoj račun. To delo je bilo časovno zamudno. Sčasoma se je število transakcij povečevalo. Revizorji so začeli izvajati kontrolo na vzorcu podatkov in ne več na celotni populaciji. V tem obdobju je tudi vodstvo zahtevalo, da se kontrole izvajajo pogosteje. Postalo je jasno, da potrebujejo bolj učinkovito rešitev.

Rešitev za analiziranje podatkov je bil računalniški program, ki omogoča neprestano revidiranje in obveščanje v realnem času. Po namestitvi ACL-a sta se oddelek notranje revizije in IT oddelek dogovorila, kako najbolje priti do podatkovnih datotek. Ko so zagotovili dostop do podatkov, se je analiza izvajala z ACL-om.

Ključni namen je bil združiti datoteko z matičnimi podatki zaposlenih in datoteko s transakcijami. To so naredili z ukazom »join«. Dodatno so kreirali pogoj, s katerim so zagotovili, da se v drugo datoteko prenesejo samo transakcije z vrednostmi preko 1.000 USD.

Z ukazom »združi« so identificirali tiste transakcije, ki jih je bančni delavec naredil na svoj račun. V ločeno datoteko so se zapisale samo transakcije, ki so tudi imele vrednost nad 1.000 USD. Slika 3 prikazuje postopek združevanja podatkov:

Slika 3: Združevanje podatkov iz matične datoteke zaposlenih z datoteko transakcij.


```

OPEN Transactions
DEFINE REPORT Default_View
OPEN Employees SECONDARY
DEFINE REPORT Default_View
JOIN PKEY EmpID To_Acct FIELDS EmpID Date Amount From_Acct to Acct SKEY EmpID
Emp_Acct IF Amount > 1000

```

Slika 4: paket v ACLju

Slika 5: določitev izvajanja ACL paketa v Task scheduler-ju v MS Windows-ih.

Revizorji so postopek ustrezno testirali in ugotovili, da program ACL deluje točno in pravilno. Postopek so avtomatizirali v paket, imenovan »batch«. S tem so revizorji prihranili čas in izločili možnost napake zaradi človeškega faktorja. Na sliki 4 je prikazano, kakšna je vsebina paketa.

Zadnji korak je uporaba Task scheduler-ja v Microsoft Windows-ih, ki omogoča redno avtomatsko izvajanje ACL paketa (slika 5).

Sedaj se v ACL-u mesečno avtomatsko izvede analiza podatkov, rezultati analize pa se takoj z uporabo ukaza »Notify« prenesejo v oddelek notranje revizije.

Oddelek notranje revizije je trenutno v fazi implementacije na drugem področju, ki išče povezave med seznamom oseb, s katerimi banka ne sme poslovati, in med bazo komitentov. Seveda je mogoče na podoben način implementirati tudi na drugih področjih.

4 Kritična analiza (SWOT)

Analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti programa ACL:

Prednosti:

- jasne ugotovitve, podkrepljene z dokazi,
- odzivna funkcija v realnem času,

- standardiziran pristop,
- integriran pristop pri izvajanju revizijskih aktivnosti,
- manjša verjetnost, da spregledamo kaj pomembnega,
- boljši pregled nad opravljenim delom,
- večja hitrost opravljanja analiz / obdelav podatkov,
- večja zanesljivost izvršenega dela,
- večja točnost rezultata,
- boljša dokumentiranost opravljenega dela,
- zmanjšana stopnja revizijskega tveganja,
- področje, ki ga lahko revizijsko podpremo, je širše, prav tako pa je tudi bolj konsistentno, izboljšano poročanje o izjemah,
- večja fleksibilnost časov izvajanja,
- večja zmožnost ocenitve slabosti notranjih kontrol,
- povečane sposobnosti vzorčenja.

Slabosti:

- strukturno neskladje (podatkov),
- obseg, volumen transakcij,
- v praksi le fragmentiran procesni pristop,
- nezadostna računalniška pismenost,
- prevelika pozornost se lahko posveča informacijsko-komunikacijski tehnologiji namesto transakcijam,
- implementacija neprekinjenega revidiranja je povezana z obširno porabo virov, predvsem časom in skrbno projektno vodenje.

Priložnosti:

- prihranek na času,
- spremljanje revidirane enote (avtomatski procesi),
- vrednotenje in zagotavljanje kakovosti,
- neposredni dostop do baz podatkov,
- povečana neodvisnost od revidirane enote,
- hitrejši dostop do informacij,
- neprestano revidiranje in obveščanje v realnem času,
- dolgoročno gledano: zmanjšani stroški.

Nevarnosti / pasti:

- neustrezna kvaliteta podatkov (vhodnih),
- nepravilna interpretacija rezultatov,
- realne koristi ne dosežejo pričakovanj,
- neustrezna varnost podatkov,
- poskrbeti je potrebno za ustrezno varnost podatkov,
- informacijsko-komunikacijska tehnologija in informacijski sistem nista zamenjava za proces notranjega revidiranja in ustvarjalno delo revizorja.

Prednosti in priložnosti je veliko. Izkoristiti jih je mogoče z ustrezno uporabo ACL-a, kar je mogoče s predhodnim izobraževanjem in z usposabljanjem uporabnikov. Ob nakupu ACL-a je priporočljivo dokupiti pomoč s strani ACL Services Ltd.

Tveganja, ki jih prinašajo navedene slabosti in nevarnosti, je mogoče zmanjšati predvsem z zadostnim usposabljanjem, kar ima za posledico pravilno in zadostno uporabo funkcionalnosti, ki jih ACL ponuja. Pod ustrezno uporabo ACL je mišljena tudi ustrezna varnost podatkov in rezultatov analiz teh podatkov. Revizorji imajo dostop do vseh podatkov v organizaciji, tudi osebnih podatkov in podatkov, ki so klasificirani kot poslovna skrivnost. Tako so npr. vsi končni izdelki – revizorjeva poročila klasificirani z najvišjo stopnjo poslovne skrivnosti – strogo zaupni. To pa pomeni, da je potrebno podatke, rezultate analiz ter ostalo delovno gradivo ustrezno varovati oz. zaščititi pred nepooblaščenimi osebami.

Kot pri vsakem programu je pred nakupom (in uporabo) ACLja potrebno preveriti razmerje koristi / stroški, vložen trud, čas in stroške nakupa, uvedbe in vzdrževanja ACL-a. Upoštevati je potrebno:

- enostavnost uporabe tako za sedanje revizorje kakor tudi bodoče,
- zahteve po dodatnem izobraževanju,
- kompleksnost vzdrževanja,
- fleksibilnost uporabe,
- zahteve pri namestitvi,
- učinkovitost procesiranja in
- potrebni napor, da se prenesejo in pripravijo podatki za uporabo z programom z namenom da analiziramo podatke.

Slika 2 prikazuje, da se za analiziranje podatkov še vedno največ uporablja MS Excel. Z Excelom je mogoče izvesti praktično vse analize kot z ACL-om. Ob dejstvu, da večina uporabnikov že ima Excel instaliran na svojem osebem računalniku, in ob dejstvu, da je potrebno ACL dodatno kupiti, je takšen velik obseg uporabe Excela pravzaprav pričakovan. Zavedati se je potrebno, da je z Excelom zelo enostavno nehoti spremeniti ali izbrisati

podatke, kar lahko ima za posledico bistveno večjo poslovno škodo, kot je strošek nakupa ACL-a. Z ACL-om je dokumentiranost opravljene analize bistveno večja kot npr. pri Excelu, s čimer je bistveno lažje dokazovati oz. zagovarjati dobljene rezultate.

Da bi se bodoči uporabniki lažje pravilno odločili, ali je ACL za njih primeren in dovolj koristen, ACL Services Ltd. omogoča brezplačno uporabo programa za obdobje enega ali dveh mesecev. V tem času je mogoče uporabljati ACL brez omejitev. Praktične izkušnje kažejo, da se nekateri potencialni uporabniki prehitro odločijo za poskusno uporabo ACLja. Za uporabo se odločijo z namenom, da bi ACL tako brez potrebnega znanja spoznali razpoložljive funkcionalnosti. Da bi lahko uporabljali ACL, se je potrebno predhodno usposobiti za uporabo. Zato je smiselno, da se potencialni uporabniki najprej udeležijo začetnega tečaja uporabe ACL-a, ali da jih v zadostni meri z uporabo in funkcionalnostjo seznanijo kdo od obstoječih uporabnikov. Le tako bo dosežen namen.

5 Diskusija

Večina revizorjev se zaveda potencialnih koristi, ki jih lahko prinese neprestano revidiranje. Zakaj ga torej organizacije še niso vpeljale v vse svoje oddelke? Ali je to samo teoretičen koncept, ki ga praksa ne sprejema? Da bi našli odgovor, se je potrebno zavedati kompleksnosti in izvedljivosti implementacije sistema neprestanega revidiranja. Težko je zagovarjati trditev, da je mogoče sistem neprestanega revidiranja enostavno in hitro implementirati. Dejstvo pa je, da obstajajo programi, ki pomagajo pri doseganju tega cilja.

Dodatna ovira pri implementaciji takšnih programov je, da imajo oddelki notranjih revizij veliko fluktuacijo kadra. To dejstvo in zahteva, da morajo revizije izvajati svoje delo v vedno večjem obsegu in v krajšem času, rezultira v tem, da posvečajo večjo pozornost kratkoročnim rešitvam in spregledajo priložnosti, ki jih nudi sistem neprestanega revidiranja.

Neprestano revidiranje zahteva dolgoročno planiranje in obsežno investiranje za kasnejše sposobnosti revidiranja.

Implementacija neprekinjenega revidiranja naj poteka po korakih, torej ne poizkušati naenkrat vpeljati sistem na vseh področjih, ampak samo na enem ali dveh. Izbere mo si takšno področje, kjer z implementacijo ne bo veliko težav in bo zato lažje priti do ugodnih rezultatov. Ko bodo vidni rezultati in koristi, bo to najboljša promocija in najlažji način, kako prepričati ostale odgovorne osebe. Medtem bodo odkrite in odpravljene težave in morebitne pomanjkljivosti, s čimer bo omogočeno lažje in uspešnejše izvajanje implementacije na drugih, bolj zahtevnih področjih.

6 Povzetek

Če se želi doseči zadovoljstvo vseh vpletenih od sponzorja, uporabnikov do informatikov in drugih oseb, je nujno potrebno upoštevati naslednje:

- Potrebna je natančna definicija zahtev / potreb.
- Izračunati svoj »primer« (ROI).
- Poiskati sponzorja v organizaciji.
- Zagotoviti, da bodo pričakovanja posameznikov kakor tudi organizacije kot celote realna.
- Investicija v pilotski sistem ni zgolj strošek.
- Zagotoviti ustrezen celotni »paket« = HW+SW+integracija.
- Preveriti reference (razširjenost uporabe).
- Preveriti dobavitelja / razvijalca (zgodovina, podpora, storitve, nadaljnji razvoj programa).
- Preveriti funkcionalnosti programa.
- Pričakovati naravni odpor do novitet, ker:
  - se spreminja utečeni ritem,
  - to v času testiranja, uvajanja in poskusnega delovanja pomeni dodatno, vzporedno delo,
  - so prisotne razlike v generacijah.
- ACL omogoča številne funkcionalnosti. Uporabite jih! Brez ustreznega, zadostnega izobraževanja to ne bo mogoče. Investicija v izobraževanje in usposabljanje ni strošek, ampak investicija za prihodnost.
- Zagotoviti si ustrežno – učinkovito strokovno pomoč pri uporabi programa in računalniške (strojne in systemske programske) opreme, na kateri je ACL instaliran.
- Kupiti novo verzijo programa, ko se za to pojavijo potrebe.
- Program ni 100% brez napak. Dokaz so izvršeni popravki napak v vsaki posamezni novi verziji.
- Ob ustrezni uporabi je razmerje stroški/koristi (ROI) zelo ugodno.

Če želite delati stvari, ki jih do sedaj niste mogli, ali če celo želite doseči najvišjo stopnico v uporabi informacijske tehnologije - to je intenzivno uporabo znanja - torej da znanje predstavite v modelih, je uporaba računalnika obvezna. Intenzivna uporaba znanja je pogojena z uporabo računalnika.

V obravnavanem primeru uporabe ACL-a, revizorji vložijo svoja znanja in izkušnje in s pomočjo tehnologije doprinejajo k izboljšanju poslovnega obveščanja² organizacije. Z uporabo svojega znanja v svoje namene in potrebe je mogoče z informacijsko tehnologijo ustvariti dodano vrednost.

Tehnologija poslovnega obveščanja omogoča uporabnikom hiter in enostaven dostop do podatkov v organizaciji, ne glede na to, kje in v kakšni obliki so podatki shranjeni. Zagotavlja orodje za poslovno razumevanje teh podatkov in s pomočjo analize njihovo pretvorbo v koristne in uporabne informacije. Orodja morajo tako zagotavljati večdimenzionalno analiziranje, poizvedovanje na zahtevo in poročanje o podatkih. Sistem poslovnega obveščanja

omogoča tudi izmenjavo informacij v intranetu, in sicer kot pomoč zaposlenim pri sprejemanju odločitev, in ekstranetu, kar je pomembno za vzdrževanje dobrih poslovnih odnosov s strankami in dobavitelji ter drugimi zunanjimi izvajalci.

Glavni namen oz. korist sistema poslovnega obveščanja je torej preoblikovanje podatkov v informacije, te v znanje in znanje v dobiček organizacije.

Z uporabo ACL-a ste temu cilju korak bližje.

7 Literatura in viri

- ACL (2007). ACL Server Editions, ACL Services Ltd, dosegljivo na: <http://www.acl.com> (02.01.2007).
- ACL (2002). Continuous Auditing and Real-Time Notification, ACL Services Ltd.
- Agrawal, P. (1999). Automating Reviews in a Distributed Computing Environment, *IS Audit & Control Journal*, 5: 24-25.
- IIA (2006). The Institute of Internal Auditors, The 2006 Internal Auditor Software Survey, dosegljivo na: http://www.acl.com/pdfs/IIA_Survey_Summary.pdf (29.10.2007).
- ISACA (2007). CISA Review Manual 2007, Information Systems Audit and Control Association / Foundation, USA.
- Lanza, R. B. (1999). Automating a continuous monitoring system, dosegljivo na: <http://www.auditsoftware.net/infoarchive/index.htm>. (23.04.2001).
- Raval, V. & Kromberg, N. (1999). Online Monitoring of Software in LAN Environments, *IS Audit & Control Journal*, ISACA, USA, 5:38-41.
- Vasarhelyi, M. A. & Voarino, P. (1999). Continuous Auditing and Control Scripting at BIPOP: An evolving case study of bank continuous auditing in a SAP environment, *IS Audit & Control Journal*, ISACA, USA, 5: 33-35.

Igor Karnet je magistriral na Fakulteti za organizacijske vede v Kranju. Je revizor informacijskih sistemov z mednarodnim (CISA³) in slovenskim certifikatom in licenco za delo (potrjeni revizor IS). Prav tako ima mednarodni certifikat CISM⁴. Že preko 11 let izvaja dela in naloge vodje revizorjev informacijskih sistemov v notranji reviziji Nove Kreditne banke Maribor d.d. v Mariboru. Pred tem je bil zaposlen v različnih proizvodnih podjetjih v sektorju informatike, tudi kot direktor sektorja informatike. Sodeluje pri Slovenskem inštitutu za revizijo, Slovenskem odseku Mednarodne organizacije za revidiranje in kontrolo informacijskih sistemov (ISACA) ter pri sekciji revizorjev informacijskih sistemov.

² Poslovno obveščanje (angl: Business Intelligence) je termin, ki opisuje uporabo operativnih podatkov organizacij za pridobivanje informacij in zagotavlja zaposlenim, dobaviteljem, strankam in drugim poslovnim partnerjem analizo za učinkovitejše poslovno odločanje.

³ CISA = Certified Information Systems Auditor. Certifikat izdaja ISACA - Information Systems Audit and Control Association/ Foundation, <http://www.isaca.org>

⁴ CISM = Certified Information Security Manager. Tudi ta certifikat izdaja ISACA, mednarodna organizacija za revidiranje in kontrolo informacijskih sistemov.